

**การคุ้มครองสิทธิเด็ก: ศึกษากรณีการขอถอนอำนาจ
ปกครองบุตร เมื่อผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร
มิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว**

**Child's Rights Protection: A Case Study on Deprivation of
Parental Authority When the Person Exercising Parental
Authority is Denied The Provisional Release**

เขมณิจ ทองอ่อน¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
50200 เมล์ติดต่อ: crazyferny@gmail.com

Khemmanij Thongon

Faculty of Law, Chiangmai University, 239, Huay Kaew Road, Muang District, Chiang Mai, 50200
E-mail: crazyferny@gmail.com

Received: July 15, 2021; Revised: October 29, 2021; Accepted: November 5, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาประเด็นปัญหาการถอนอำนาจปกครองบุตร ในกรณี
ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรที่เป็นบิดามารดาเลี้ยงเดี่ยวอยู่ในขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาโดยมิได้รับ
การปล่อยตัวชั่วคราว ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นศาล ผลการศึกษา
วิจัย พบว่า ศาลไม่อาจถอนอำนาจปกครองบุตร โดยอาศัยเหตุตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 1582 ได้ เพราะมิได้ถือว่าเหตุดังกล่าวเป็นการประพฤดิชั่วร้ายหรือ
การใช้อำนาจปกครองบุตรโดยมิชอบ อีกทั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ ในการคุ้มครองสิทธิเด็กในกรณี
ดังกล่าวยังมีขอบเขตจำกัด จึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 1582 ให้เหตุจากผู้
อำนาจปกครองบุตรที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหลังจากถูกดำเนินคดีอาญา ถือเป็นเหตุ

¹ นักวิจัยอิสระ (Researcher, Faculty of Law, Chiangmai University)

ในการถอนอำนาจปกครองบุตรได้ และเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลมีอำนาจสอบถามผู้ต้องหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของบุตรผู้เยาว์ ในการประสานงานกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือบุตรผู้เยาว์ ตลอดจนเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีอำนาจในการขอถอนอำนาจปกครองบุตรต่อศาลได้

คำสำคัญ: การคุ้มครองสิทธิเด็ก การถอนอำนาจปกครองบุตร การปล่อยตัวชั่วคราว

Abstract

This research article aims at studying the deprivation of parental authority in the case of a parent who is detained during criminal process, and to whom is denied provisional release whether at the stage of the investigation or at the trial stage. The results of the study show that under section 1582 of the Civil and Commercial Code, the court has not been able to revoke legal guardians of their parental authority in the given case because it is not abusing parental authority as regards the minor's person, or guilty of gross misconduct. Recommendations for the problems are : if a parent with parental authority is denied provisional release during the course of a court proceeding, the law should allow for the deprivation of parental authority under section 1582 of the Civil and Commercial Code. Furthermore, the criminal procedure code should be amended to give the power to police investigators, prosecutors or judges to ask an alleged offender about the well-being of his or her child so as to inform government agencies involved in order to assist the child, in cases where necessary to insure the child's well-being. Finally, Child Protection Act should be added the power of agency officers to ask the court to deprive the parental authority.

Keywords: Child's Rights Protection, Deprivation of Parental Authority, The Provisional Release

1. บทนำ

การถอนอำนาจปกครองบุตร ปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 1552 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2478 ซึ่งในปัจจุบันบัญญัติอยู่ในมาตรา 1582 โดยมีได้มีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวแต่อย่างใด ทั้งที่วิถีชีวิตของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไป โดยครอบครัวคนไทยนอกจากจะอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่แล้ว ยังมีวิถีชีวิตครอบครัวแบบบิดาหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวรวมอยู่ด้วย² ประกอบกับในช่วงเวลาที่ผ่านมามีอัตราการเกิดคดีอาญาที่รัฐเป็นผู้เสียหายเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี³ และมีหลายคดีที่ไม่สามารถปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการดำเนินคดีได้ บุตรผู้เยาว์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว จึงต้องใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังโดยปราศจากผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลอุปการะและปกป้องในระหว่างการดำเนินคดี

บทความวิจัยนี้ จึงศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการถอนอำนาจปกครองบุตร โดยการวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้ และช่องว่างของการถอนอำนาจปกครองบุตรในส่วนของสาเหตุแห่งการถอนอำนาจปกครองบุตร รวมถึง อำนาจของผู้มีสิทธิขอถอนอำนาจปกครองบุตร พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการถอนอำนาจปกครองบุตรเพื่อให้สามารถคุ้มครองสิทธิเด็กได้มากยิ่งขึ้นและเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดจนเพื่อให้รัฐตระหนักถึงผลกระทบต่อบุตรผู้เยาว์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดี ที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ตามลำพังโดยปราศจากเจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลปกป้อง เนื่องจากรัฐมีหน้าที่โดยตรงในการช่วยเหลือเด็กเหล่านั้นโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

2. แนวคิดเรื่องอำนาจปกครองบุตรและการถอนอำนาจปกครองบุตร

การวิเคราะห์ปัญหาช่องว่างของการถอนอำนาจปกครองบุตร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น จำต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องอำนาจปกครองบุตรและการถอนอำนาจปกครองบุตรดังต่อไปนี้

² ศิริรัตน์ แอดสกุล, “สถานการณ์ครอบครัวไทย: กรณีศึกษาครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร,” *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย* 5, ฉ. 1 (2555): 20-22.

³ สสช. สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “คดีอาญาที่สำคัญ,” สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564, <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries13.html>.

2.1 แนวคิดเรื่องอำนาจปกครองบุตร

โดยปกติแล้วบุตรผู้เยาว์ย่อมไม่สามารถจะดูแลตัวเองได้ จำเป็นต้องอยู่ในความคุ้มครองของบิดามารดา และในทางกฎหมายผู้เยาว์ยังไม่มีสิทธิส่วนบุคคลอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้มีความสามารถที่จำกัดในทางกฎหมาย กฎหมายจึงต้องเข้าคุ้มครองผู้เยาว์ และให้อำนาจแก่บิดาหรือมารดาให้อำนาจปกครองบุตร (Parental Authority)⁴ หรืออำนาจปกครองของบิดามารดาที่มีต่อบุตร กล่าวคือ อำนาจปกครองบุตรนี้เป็นสิทธิที่บิดามารดามีเหนือต่อตัวบุตร⁵ (สิทธิในทางครอบครัว) จัดเป็นสิทธิตามกฎหมายเอกชน โดยหากแบ่งแยกตามลักษณะแห่ง “เนื้อหา” ของสิทธิเอกชนนี้ จะถือว่าสิทธิที่จะใช้อำนาจปกครองบุตรเป็นสิทธิเด็ดขาด (Absolute Rights)⁶ ซึ่งเป็นสิทธิที่กฎหมายให้อำนาจเจ้าของสิทธิที่จะเกี่ยวข้องกับบุคคล ททรัพย์สิน หรือสิทธิ โดยกีดกันมิให้บุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องกับ (หรือเรียกว่าสิทธิที่จะกีดกันก็ได้) สิทธินี้มีผลต่อบุคคลทุกคนในโลก กล่าวคือ ทุกคนย่อมมีหน้าที่ที่จะเคารพต่อสิทธิเด็ดขาดนี้

2.1.1 ความเป็นมาของแนวคิดเรื่องอำนาจปกครองบุตร

ในสมัยก่อนเรื่องอำนาจปกครองของบิดามารดา มีแนวคิดที่ “เด็กเป็นสมบัติของพ่อแม่” เนื่องจากเชื่อว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ซึ่งสังคมหรือรัฐไม่มีสิทธิ์ที่จะเข้ามาแทรกแซงอำนาจของพ่อแม่ในตัวของเด็กได้ พ่อแม่เท่านั้นที่มีสิทธิและอำนาจเด็ดขาดเหนือลูกของตน จึงทำให้พ่อแม่สามารถปฏิบัติต่อลูกอย่างไรก็ได้

ศตวรรษที่ 19 มีการพัฒนาการในเรื่องอำนาจปกครองของบิดามารดา จากเดิมอำนาจของบิดามารดาอยู่ในรูปของสิทธิและหน้าที่ ได้เปลี่ยนไปเป็นหลักความรับผิดชอบของบิดามารดา (Parental Responsibility)⁸ ที่บิดามารดาต้องมีความเอาใจใส่ต่อบุตรซึ่งหลักนี้เป็นการสะท้อนหลักแนวคิดที่ว่าเด็ก คือ บุคคลที่ผู้อื่นต้องมีหน้าที่ปฏิบัติและจะใช้อำนาจเหนือเด็กไม่ได้และมี

⁴ Cretney S.M., *Principle of Family law*, 4th ed. (London: Sweet & Maxwell, 1984), 293 อ้างถึงใน วรพวรรณ ชังพิชัย, “อำนาจปกครองบุตรภายหลังการหย่า,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), 4.

⁵ กรศุทธิ์ ขอฟวงกลาง, “เอกสารประกอบการบรรยาย น.100 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายและระบบกฎหมาย ชุดที่ 7,” สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564, https://www.law.tu.ac.th/blog/wp-content/uploads/2019/11/LA100_W7_Handout-Compatibility-Mode.pdf.

⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁷ ไพรัช บวรสมพงษ์, “การคุ้มครองเด็กผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), 47-48.

⁸ Nigel V. Lowe, and Gillian Douglas Bromley, *Bromley's Family Law*, 9th ed. (London: Butterworths, 1998), 300 อ้างถึงใน สหทัย จันทรเจริญ, “เหตุถอนอำนาจปกครองของบิดามารดา ศึกษากรณีผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้ไร้ความสามารถ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), 59- 60.

การเรียกร้องสิทธิสตรีทำให้มารดาเข้ามามีส่วนในการใช้อำนาจปกครองร่วมกับบิดา โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจเพิกถอนอำนาจปกครองได้และการยอมรับว่าเด็กเป็นบุคคลที่มีสิทธิของตนเอง อันเป็นจุดเริ่มต้นของการคำนึงถึงความผาสุกและการปกป้องเด็ก โดยหลักความรับผิดชอบของบิดามารดา มีอิทธิพลจากคดีของ Gillick โดย Lord Scarab วางหลักไว้ว่าสิทธิของบิดามารดา มาจากหน้าที่ของบิดามารดาหลักความรับผิดชอบของบิดามารดาจึงสะท้อนต้นแบบการเป็นบิดามารดา⁹

2.1.2 ความหมายของอำนาจปกครองบุตร

ในส่วนความหมายของอำนาจปกครองบุตรและคำอธิบายในเนื้อหาของอำนาจปกครอง

บุตรนั้น ได้มีนักวิชาการกฎหมายของไทยอธิบายถึงความหมายเอาไว้ดังนี้

เสนีย์ ปราโมช¹⁰ อธิบายถึงความหมายของอำนาจปกครองบุตร ไว้ว่า เป็นอำนาจที่มีไว้เพื่ออบรมดูแล เลี้ยงดูเด็กทั้งเยาว์วัย ให้โตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี หาใช้อำนาจที่จะกระทำอย่างไรก็ได้ต่อบุตร หรือ รัศฎา เอกบุตร¹¹ ได้อธิบายว่า อำนาจปกครองบุตรเป็นอำนาจที่ต้องใช้ความรับผิดชอบของบิดามารดา ในการคุ้มครองบุตรผู้เยาว์ รวมถึง เรื่องของทรัพย์สินของบุตร จนกว่าบุตรจะบรรลุนิติภาวะ อีกทั้ง ประสพสุข บุญเดช¹² ได้อธิบายถึงความหมายของอำนาจปกครองบุตรว่า เป็นอำนาจของบิดามารดาที่เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับบุตรเพื่อที่จะได้ดูแลบุตรจนเติบโต และโดยหลักแล้วรัฐก็มีอำนาจเข้ามาแทรกแซงอำนาจดังกล่าวได้ เนื่องจากบิดามารดามีความชอบธรรมที่จะใช้อำนาจปกครองบุตร แต่บิดามารดาจะต้องใช้อำนาจปกครองบุตรโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของบุตรเป็นหลัก

2.2 แนวคิดเรื่องการถอนอำนาจปกครองบุตร

จากที่ได้อธิบายในเบื้องต้นถึงการที่ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรมีสิทธิตามหลักเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัวของครอบครัวที่จะเลี้ยงดูบุตร แต่หากเกิดสถานการณ์ที่อาจเป็นการละเมิดสิทธิ

⁹ Stanley Kate, *Family Law*, (Basingtoke [England]: Palgrave Macmillan, 2004), 248 อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน.

¹⁰ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมฤตก* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508), 307.

¹¹ รัศฎา เอกบุตร, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ครอบครัว บิดามารดาและบุตร*, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548), 119.

¹² ประสพสุข บุญเดช, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว*, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2531), 449-450 อ้างถึงใน วรพวรรณ ชังพิชัย, "อำนาจปกครองบุตรภายหลังการหย่า," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), 6.

ของบุตรผู้เยาว์ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยปละละเลย ทอดทิ้งบุตรผู้เยาว์ให้อยู่ลำพัง ประกอบกับสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสมต่อการเลี้ยงดูบุตร การล่วงละเมิดทางเพศ การทารุณกรรม การป่วยวิกฤต จิตฟั่นเฟือนของผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร การติดยาเสพติดอย่างรุนแรงหรือติดสุราเรื้อรัง การขาดการติดต่อเป็นระยะเวลานานหรือไร้ซึ่งการอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์¹³ รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก¹⁴ และมีอำนาจหน้าที่ที่จะแทรกแซงอำนาจผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร เพื่อสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก¹⁵ เพื่อจะทำให้เกิดทิศทางที่เกิดความสงบสุขในครอบครัวและสังคม ซึ่ง สหทัย จันทรเจริญ กล่าวไว้ว่า สาเหตุของการถอนอำนาจปกครองนั้นมีพื้นฐานมาจากความผิดของบิดามารดา กฎหมายจึงมีหน้าที่ต้องเข้ามาควบคุมการใช้อำนาจปกครองของบิดามารดา โดยการกำหนดเป็นเหตุถอนอำนาจปกครองไว้ ด้านหนึ่งก็เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยและรักษาประโยชน์ของผู้เยาว์ อีกด้านหนึ่งก็เพื่อลงโทษผู้ใช้อำนาจปกครองด้วย¹⁶ หากปรากฏว่าเป็นความผิดของผู้ใช้อำนาจปกครองจริง การถอนอำนาจปกครองของบิดามารดาย่อมเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผลและไม่รุนแรงเกินไป หากการถอนอำนาจปกครองบุตรไม่ได้มีพื้นฐานมาจากความผิดของบิดามารดาแล้ว ก็อาจขัดกับความรู้สึกของผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร อีกทั้ง ยังเป็นการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร โดยแนวคิดเรื่องการถอนอำนาจปกครองบุตรนี้ มีการอาศัยแนวคิด Police Power และ แนวคิด The Philosophy of Parents Patriae¹⁷

2.2.1 แนวคิด Police Power

ที่มาของคำว่า “Police”¹⁸ มาจากภาษาละตินที่มีความหมายว่า ฝ่ายบริหารราชการ หรือ รัฐบาล และแนวคิดนี้มีอิทธิพลอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกา และ James Kent¹⁹ หนึ่งในนักวิชาการกฎหมายรัฐธรรมนูญคนแรก ๆ ที่อธิบายถึง “อำนาจการปกครองที่รัฐมีอยู่ และ

¹³ Child Welfare Information Gateway, “Grounds for Involuntary Termination of Parental Rights,” accessed May 5, 2021, <https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/groundtermin.pdf>.

¹⁴ Ruth Slayco Witt, “Due Process Methodology in Parental Termination Proceedings -Santosky v. Kramer,” *DePaul Law Review* 32, no.1 (1982): 161-163.

¹⁵ วิโรจน์ ต่อสกุลศักดิ์, “การดำเนินงานของคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิเด็กจังหวัดเชียงใหม่,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551), 19.

¹⁶ สหทัย จันทรเจริญ, “เหตุถอนอำนาจปกครองของบิดามารดา ศึกษากรณีผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้ไร้ความสามารถ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), 52-53.

¹⁷ Ruth Slayco Witt, “Due Process Methodology in Parental Termination Proceedings -Santosky v. Kramer,” *DePaul Law Review* 32, no.1 (1982): 161-162.

¹⁸ Santiago Legarre, “The Historical Background of the Police Power,” *The University of Pennsylvania Journal of Constitutional Law* 9, no.3 (2007): 748-749.

¹⁹ *Ibid.*, 781.

ขอบเขตแห่งการออกกฎหมายที่รัฐสามารถทำได้” อันมีความครอบคลุมไปถึงความหมายส่วนใหญ่นของคำว่า “police” ที่มีอยู่ในแนวคิดของนักคิดยุโรป ซึ่งแนวคิด Police Power นี้ได้ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาของสหรัฐฯ “John MarShall” ผู้เป็นหัวหน้าผู้พิพากษาในคดีของ Brown v. Maryland ปี 1827 โดยได้บัญญัติคำศัพท์ คำว่า “Police power” ไว้ จึงทำให้ตั้งแต่นั้นมาแนวคิดดังกล่าวกลายเป็นหลักหัวใจสำคัญแนวความคิดของรัฐธรรมนูญอเมริกา²⁰ หรือหลักการที่เป็นองค์ประกอบหลักของระบบสหพันธรัฐของอเมริกา

Police power เป็นแนวคิดของกฎหมายมหาชนที่ถือว่าเป็นอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ หรือ เป็นอำนาจอันชอบธรรมจากอำนาจอธิปไตย ที่รัฐใช้อำนาจนี้ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของปัจเจกบุคคล เพื่อการปกป้องผลประโยชน์ของสังคมที่สมควรได้รับการคุ้มครอง และเพื่อแก้ไขสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ²¹ ศาลสูงของสหรัฐฯได้ให้คำจำกัดความของอำนาจรัฐ ที่เป็นเช่นนี้ว่า เป็นอำนาจในทางสาธารณสุขจัดให้ราษฎรมีสวัสดิภาพ มีศีลธรรม มีสวัสดิการ หรือความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งกล่าวโดยสรุป คือ อำนาจปกครองราษฎรทั้งหลายให้มีความสุขนั่นเอง²² แนวคิด Police Power ถือว่า รัฐมีอำนาจเต็มบริบูรณ์ที่จะปกป้องผลประโยชน์ของรัฐให้พ้นภัยอันตราย จากบุคคลซึ่งกระทำความผิดหรืออาจเป็นภัยต่อสังคม รัฐจึงมีความชอบธรรมตาม Police power ที่จะเข้าแทรกแซงสถาบันครอบครัวที่ทำหน้าที่ปกครองหรือละเลยการทำหน้าที่ เพื่อความคุ้มครองแก่เด็กซึ่งเป็นพลเมืองของรัฐได้ด้วย²³

2.2.2 แนวคิด The Philosophy of Parents Patriae

The Philosophy of Parents Patriae เป็นแนวคิดในกฎหมาย Common law²⁴ ใช้ตัดสินคดีในประเทศสหรัฐอเมริกา²⁵ และประเทศอังกฤษ เป็นต้น เป็นหลักให้รัฐมีอำนาจพิเศษในการอ้างตนเป็นบิดามารดาของประเทศชาติ หรือกล่าวคือ ในฐานะผู้ปกครอง โดยแนวคิดนี้เป็นการให้อำนาจศาล หรือเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นตัวแทนของรัฐ สามารถแทรกแซงเมื่อใดก็ตามที่เห็น

²⁰ Ibid., 745.

²¹ Ridgway K. Foley Jr., “Police Power: Sovereignty’s Sledgehammer,” accessed February 9, 2021, <http://janda.org/b20/Lectures/Week%203/PolicePower.htm>.

²² ธรรมนูญ เหล่าสกุลพร, “บทบาทของงานสังคมสงเคราะห์ในการคุ้มครองสิทธิเด็กซึ่งถูกกระทำทารุณกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), 21.

²³ ปริญญา ลูติมนตรี, “บทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวในการคุ้มครองเด็กจากการทารุณกรรมโดยบุคคลในครอบครัว,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), 18.

²⁴ Doug Rendleman, “Parents Patriae: From Chancery to the Juvenile Court,” Washington and Lee University School of Law Scholarly Commons, accessed February 8, 2021, <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlufac/390/>.

²⁵ Find Law, “PRINCE v. COM. OF MASS, NO.98 (United States Supreme Court 1994),” accessed February 8, 2021, <https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/321/158.html>.

ว่าการแทรกแซงนั้นถือเป็นผลประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก และเพื่อที่จะปกป้องคุ้มครองเด็กให้พ้นจากภัยอันตรายหรือความเสียหายใด ๆ และช่วยเหลือให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีที่มีความรับผิดชอบซึ่งแนวคิด Parents Patriae นี้เกิดจากการเล็งเห็นถึงความสำคัญของส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อยซึ่งเป็นแนวคิดของอริสโตเติล อันเป็นรากฐานของความคิดเรื่องรัฐที่ว่า รัฐเป็นส่วนใหญ่ปัจเจกชนเป็นส่วนย่อยที่ดำรงอยู่ในรัฐ รัฐมีความสำคัญกว่าปัจเจกชน²⁶

บทบาทหน้าที่ของรัฐในฐานะที่เป็นบิดามารดาเมื่อใดที่พ่อแม่ให้การเลี้ยงดูเด็กต่ำกว่ามาตรฐานที่สังคมจะยอมรับได้ รัฐซึ่งถือตนเป็นบิดามารดาของเด็กตามแนวคิดนี้ ก็สามารถเข้าแทรกแซงสถาบันครอบครัว เพื่อเข้ามาปกป้องคุ้มครองและสนับสนุนสวัสดิภาพของเด็กได้ แต่การที่รัฐจะเข้าแทรกแซงสถาบันครอบครัวตามแนวคิด Parents Patriae ได้นั้น จะต้องมีการพิสูจน์ปรากฏว่า ตลอดระยะเวลาการเจริญเติบโตของเด็ก เด็กไม่ได้รับการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของตนจากบิดาหรือมารดาที่เหมาะสมและเพียงพอ หรือไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้แม้จะมีบิดาหรือมารดาเลี้ยงดูอยู่ ประกอบกับการที่รัฐเข้ามาแทรกแซงจะต้องคำนึงถึงหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ²⁷

3. การถอนอำนาจปกครองบุตร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1582

การถอนอำนาจปกครองบุตร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1582 ถือเป็นหนึ่งในเหตุที่ทำให้อำนาจปกครองเหนือบุตรตามกฎหมายสิ้นสุดไป ซึ่งหมายความว่า บิดาหรือมารดาผู้ถูกถอนอำนาจปกครองบุตรจะไม่สามารถกำหนดที่อยู่ของบุตร ไม่สามารถทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน ไม่สามารถสั่งให้บุตรทำงานตามสมควรแก่ฐานะรูปและความสามารถของบุตร ไม่สามารถเรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นที่กักตัวบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีสิทธิให้ความยินยอมบุตรให้ทำการหมั้นและทำการสมรส ไม่มีสิทธิเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูบุตรในด้านต่าง ๆ รวมถึง ไม่มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ด้วย แต่ทั้งนี้ การถูกถอนอำนาจปกครองมิได้ทำให้หน้าที่ของบิดามารดาในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรนั้นหมดไป²⁸ บิดามารดายังคงมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องเลี้ยงดูอุปการะ

²⁶ ไพรัช บวรสมพงษ์, “การคุ้มครองเด็กผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), 47-48.

²⁷ ธรรมบุญ เหล่าสกุลพร, “บทบาทของงานสังคมสงเคราะห์ในการคุ้มครองสิทธิเด็กซึ่งถูกกระทำทารุณกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), 22.

²⁸ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1582.

และให้การศึกษาแก่บุตรต่อไป²⁹ และยังมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์ แต่หากการติดต่อกับบุตรนั้น อาจเกิดหรือเป็นอันตรายต่อกาย จิตใจ หรือทำลายความผาสุกของบุตร ศาลสามารถจำกัดสิทธิการติดต่อกับบุตรได้³⁰ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของบุตรเป็นหลักสำคัญ

3.1 ผู้มีสิทธิร้องขอถอนอำนาจปกครองบุตร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1582

ผู้มีสิทธิร้องขอถอนอำนาจปกครองบุตรต่อศาล เป็นบุคคลผู้ที่กฎหมายกำหนดให้สามารถเข้าแทรกแซงความเป็นส่วนตัวของครอบครัวของผู้เยาว์ได้ เพื่อคุ้มครองและดูแลความปลอดภัยจากพฤติกรรมของผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรได้กระทำไปในทางที่ไม่เหมาะสมต่อการเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ อันที่อาจกระทบต่อประโยชน์สูงสุดของบุตรผู้เยาว์ ได้แก่ ญาติของบุตรผู้เยาว์ (ญาติตามกฎหมาย ไม่ใช่ญาติทางสายโลหิต) พนักงานอัยการ หรือ ศาลสั่งเอง³¹

3.1.1 ญาติของบุตรผู้เยาว์

ญาติ ตามมาตรา 1582 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องเป็นญาติของเด็กตามกฎหมายหรือชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากตามประมวลกฎหมายดังกล่าวมิได้บัญญัติหรือกล่าวถึงความหมายของคำว่าญาติเอาไว้ จึงมีข้อพิพาทในหลาย ๆ ครั้ง ที่เป็นที่ยกเถียงกันว่าอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นญาติของเด็กตามกฎหมาย ศาลฎีกาจึงได้ มีการอธิบายในหลาย ๆ คำพิพากษาศาลฎีกา เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1803 / 2523 บิดาของบุตรผู้เยาว์ในทางพุดินัยที่ยังมิได้เป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตร กฎหมายถือว่า บิดาในลักษณะนี้ไม่ได้เป็นญาติของบุตรผู้เยาว์ตามกฎหมาย ดังนั้น จึงไม่ใช่บุคคลที่มีสิทธิตามกฎหมายอันสามารถร้องขอถอนอำนาจปกครองบุตรได้ และตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5135 / 2537 ที่น้องของบิดา ไม่ใช่ญาติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงไม่มีสิทธิขอถอนอำนาจปกครองบุตรจากผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร

²⁹ รัศฎา เอกบุตร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ครอบครัว บิดามารดาและบุตร, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548), 183.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, 184.

³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1395/ 2511.

3.1.2 พนักงานอัยการ³²

อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องการถอนอำนาจปกครองบุตรนั้น มีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลให้สั่งถอนอำนาจปกครองบุตรหากเห็นว่าเด็กผู้เยาว์นั้นไม่มีญาติที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรกระทำหรือมีพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้กระทบต่อความเป็นอยู่หรือสุขภาพกายหรือจิตใจของบุตรผู้เยาว์ หรือกระทำการอันใดที่ขัดต่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ดังนี้ อัยการสามารถเข้าช่วยเหลือเด็กผู้เยาว์นั้นได้ ซึ่งหนึ่งในกระบวนการตามกฎหมาย คือ การร้องขอต่อศาลเพื่อถอนอำนาจปกครองเพื่อให้เด็กนั้นได้มีผู้ปกครองใหม่ปกป้องคุ้มครองดูแล และสามารถมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.1.3 ศาล

ในเรื่องการถอนอำนาจปกครองบุตร ตามกฎหมายแล้วได้ให้อำนาจแก่ญาติของเด็กหรืออัยการจะขอศาลให้ถอนทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนก็ได้ หรือในส่วนของศาลเองก็สามารถสั่งถอนอำนาจปกครองบุตรได้โดยลำพัง ซึ่งตามกฎหมายครอบครัว ว่าด้วยเรื่องของศาล หมายถึงศาลเยาวชนและครอบครัว³³ หากศาลเห็นสาเหตุให้ควรถอนอำนาจปกครองบุตรในคดีแพ่งหรืออาญาอันเกี่ยวกับเยาวชนหรือครอบครัว อันเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลเห็นว่า บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรนั้นมีพฤติการณ์ที่ทำให้เห็นว่า ใช้อำนาจปกครองบุตรไปในทางที่ไม่สามารถหรือไม่ใช้อำนาจปกครองบุตรตามกฎหมาย ศาลสามารถพิจารณาและสั่งถอนอำนาจปกครองบุตรเสีย มีจำต้องรอให้ใครมายื่นถอนอำนาจดังกล่าวก็ได้ เนื่องจากการถอนอำนาจปกครองบุตรนั้น จะพิจารณาคำร้องขอกันในคดีเดิมที่เคยพิพากษากันอยู่ หรือร้องกันเป็นคดีใหม่ก็ได้ เช่น การที่มีคดีเดิมอันเกี่ยวกับการตั้งผู้ปกครอง คดีการขอรับรองบุตรชอบด้วยกฎหมาย หรือการขอเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายต่อบุตร คดีเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู การขอใช้ชื่อสกุล หรือเมื่อมีบุคคลผู้มีสิทธิมาร้องขอให้ถอนอำนาจปกครองบุตร หรือคดีอื่นใดที่อยู่ภายในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวมาก่อนแล้ว³⁴ จึงจะทำให้ศาลสามารถพิจารณาคดีถอนอำนาจปกครองบุตรได้เอง ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4323 / 2540 ที่ในคดีเดิมที่พิพากษากันอยู่นั้นเป็นคดีอันเกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอให้ศาลจดทะเบียนรับบุตรผู้เยาว์เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย แต่ความปรากฏแก่ศาลว่ามารดาของผู้เยาว์ย้ายไปอยู่ที่อื่นและสมรสใหม่ตั้งแต่ผู้เยาว์อายุ

³² สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว จังหวัดกาฬสินธุ์, “ภารกิจและหน้าที่,” สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2564, <http://www.kalas-ju.ago.go.th/index.php/parakid>.

³³ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 10, *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา* เล่มที่ 123 ตอนที่ 72 ก (22 พฤศจิกายน 2553): 16.

³⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1395 / 2511.

ได้เพียงปีเศษรวมถึงไม่เคยได้กลับมาดูแลผู้เยาว์อีกเลย ดังนี้ ศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1582 วรรค 1 ที่จะพิพากษาถอนอำนาจปกครองบุตรจากมารดาได้เองโดยลำพัง ในเรื่องนี้ก็เรื่องเดียวกันได้ จะเห็นได้ว่า แม่เด็กผู้เยาว์จะไม่มีญาติหรืออัยการเข้ามาร้องขอถอนอำนาจปกครองเลยก็ตาม³⁵ ถือเป็นกรณีที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้อุดช่องว่างปัญหาในกรณีที่บุคคลที่มีอายุตามกฎหมายของเด็กมายื่นคำร้องขออำนาจปกครองบุตรต่อศาล³⁶ เช่น บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ ลุง ป้า น้า อา ปู่ย่า ตายาย ฯลฯ ที่เลี้ยงดูเด็กผู้เยาว์ บุคคลดังกล่าวมานี้ ไม่มีสิทธิและอำนาจตามกฎหมายที่จะสามารถยื่นคำร้องขอถอนอำนาจปกครองบุตรได้ กฎหมายจึงเปิดช่องให้ศาลมีบทบาทเข้ามาวินิจฉัยความได้ทันทีว่าควรจะถอนอำนาจปกครองบุตรจากผู้ปกครองบุตรหรือไม่

4. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิเด็กในกรณีการขอถอนอำนาจปกครองบุตร เมื่อผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

แม้ว่าเหตุที่ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรถูกศาลพิพากษาให้จำคุก กฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็กอันเกี่ยวกับการถอนอำนาจปกครองบุตร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1582 จะกำหนดให้ถือว่าเป็นการประพาศชั่วร้าย และสามารถขอถอนอำนาจปกครองบุตร เพื่อตั้งผู้ปกครองคนใหม่ที่มีความพร้อมและเหมาะสมในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ เนื่องจากการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของบุตรก็ตาม แต่ในความเป็นจริงตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปนั้น การที่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1582 ยังคงบัญญัติเนื้อหาการถอนอำนาจปกครองบุตรไว้คงเดิม จึงมีผลทำให้การบังคับใช้กฎหมายขัดต่อเจตนารมณ์แห่งกฎหมายครอบครัวที่ถูกบัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิจากความประพาศที่ไม่เหมาะสมต่อการเลี้ยงดูบุตร กฎหมายที่มีในปัจจุบันยังไม่สามารถปกป้องคุ้มครองเด็กเหล่านี้จากปัญหาการไม่มีคนอุปการะหรือดูแลได้ ตัวอย่างเช่น กรณีจากงานบทความปริทรรศน์ เรื่อง “เมื่อลูกตกเป็นเหยื่อที่มองไม่เห็นของความยุติธรรมทางอาญา”³⁷ ที่ได้แสดงให้เห็นถึง ผลกระทบเชิงลบที่บุตรผู้เยาว์ต้องเผชิญหน้าภายหลังจากที่บิดาหรือมารดาถูกศาลพิพากษาให้จำคุก, หรือกรณีข่าวมารดาถูกศาลพิพากษาให้จำคุกอันเกี่ยวกับความผิด ตามพ.ร.บ.ป่าไม้ ถูกจำคุกมานานกว่า 1 ปีแล้ว แต่ปรากฏความว่าในระยะเวลาดังกล่าว บุตรผู้เยาว์ทั้งสิ้น 3 คน ดำเนินชีวิตกันตามลำพังอย่างอัตคัดขัดสน

³⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 515 /2560.

³⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4323 / 2540 และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1803/ 2523 และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2563 /2544.

³⁷ Wathanotai Teerawan, Chontit Chuenurah and Napaporn Havanon, “Review Article: Children As Invisible Victims of Criminal Justice,” *Journal of Mekong Societies* 12, no. 2 (A2016): 137-161, Accessed February 7, 2021, <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/65480>.

ดินรนต่อสู้ โดยไร้ซึ่งหน่วยงานรัฐผู้มีหน้าที่เข้ามาดูแล,³⁸ หรือกรณีข่าวบิดาและมารดาถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกในปี 2558 โดยในระหว่างที่บิดามารดาจำคุกอยู่ 2 ปีมาแล้ว บุตรผู้เยาว์ทั้งสิ้น 3 คนก็ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยกันเพียงลำพัง มีความเป็นอยู่ที่แย่ง ได้รับผลกระทบในเรื่องการเรียน การกินการอยู่ที่ไม่เหมือนเดิม ปราศจากผู้ปกครองตามกฎหมายมาคุ้มครองดูแล อีกทั้งไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์สิทธิเด็กของรัฐเข้ามาดูแลช่วยเหลือ³⁹ เป็นต้น

จากปัญหาการที่กฎหมายในปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้รัฐและสังคมสามารถคุ้มครองสิทธิเด็กได้เพียงพอ จึงมีประเด็นหลักที่จะพิจารณา 2 ประเด็น ดังนี้

4.1 ปัญหาการกำหนดเหตุแห่งการถอนอำนาจปกครองบุตรที่ไม่ครอบคลุมกรณีผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรมิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

จากการที่มาตรา 1582 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดให้การประพฤติชั่วร้าย ถือเป็นหนึ่งเหตุแห่งการถอนอำนาจปกครองบุตร พร้อมทั้งตามคำอธิบายของ ศาสตราจารย์พิเศษ ประสพสุข บุญเดช⁴⁰ และรองศาสตราจารย์ ดร.รัชฎา เอกบุตร⁴¹ รวมถึงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2563/2544⁴² ได้อธิบายเกี่ยวกับ “การประพฤติชั่วร้าย” ว่าการที่ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษโดยการจำคุก อีกทั้ง การถูกพิพากษาให้จำคุกนั้น เป็นการที่ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร ไม่สามารถปกครองบุตรได้ในระยะเวลาหนึ่ง อันเป็นการกระทำหรือเป็นพฤติกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าน่าจะเกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อสุขภาพทางกายหรือจิตใจของบุตรผู้เยาว์ อันเป็นการทำให้เด็กผู้เยาว์ต้องเผชิญสถานการณ์เสี่ยงที่ไม่มีผู้ดูแลบุตรผู้เยาว์ได้ตามกฎหมาย ให้ถือเป็นหนึ่งในการประพฤติชั่วร้ายด้วย การให้ความหมายเช่นนี้ผู้เขียนสันนิษฐานว่า เนื่องจากตามหลักความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (presumption of innocence)⁴³ ที่หากยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษให้จำคุกตามกฎหมาย จะสันนิษฐานไว้ก่อนเสมอว่าบุคคลนั้น

³⁸ MGR Online, “สุดเวทนา! เด็กหญิง 3 พี่น้องศรีสะเกษแม่ติดคุกอยู่กับลำพัง ขอข่าวชาวบ้านกินประทังชีวิต,” สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2564, <https://mgronline.com/local/detail/9580000073372>.

³⁹ มติชนออนไลน์, “วันที่ 3 พี่น้อง พ่อแม่ติดคุก ดูแลกันเองเพียงลำพังมา 2 ปี (คลิป),” สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2564, https://www.matichon.co.th/matichon-tv/news_566163.

⁴⁰ ประสพสุข บุญเดช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วย ครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 22 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา), 673.

⁴¹ รัชฎา เอกบุตร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ครอบครัว บิดามารดาและบุตร, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548), 179.

⁴² คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 2563 /2544.

⁴³ ปกป้อง ศรีสนิท, “สิทธิของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ: หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์,” สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2564, <https://www.the101.world/presumption-of-innocence/>.

มิได้กระทำความผิดและบริสุทธิ์ จะปฏิบัติเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้วมิได้ ดังนั้น การที่จะถอนอำนาจปกครองบุตรเมื่อยังมีคำพิพากษา จึงอาจถือเป็นการก้าวล่วงในสิทธิความเป็นส่วนตัวในครอบครัวของผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรกับบุตรมากเกินไป

เมื่อพิจารณาถึงสังคมปัจจุบัน วิธีการดำเนินชีวิตของแต่ละครอบครัวนั้นได้เปลี่ยนไปจากเดิม การออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้จึงควรคำนึงถึงยุคสมัยและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ดังนั้น กฎหมายที่บัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กจึงควรเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมเช่นกันเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยเฉพาะพิจารณาถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเกี่ยวกับการถอนอำนาจปกครองบุตร กรณีผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรประพฤติชั่วร้ายนั้น พบว่า ปัญหา คือ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยกฎหมายดังกล่าวที่มีในปัจจุบันยังไม่สามารถคุ้มครองสิทธิเด็กได้ตรงตามเจตนารมณ์กฎหมาย จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1582 มาใช้บังคับเพื่อคุ้มครองแก่เด็กผู้เยาว์

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของ มาตรา 1582 ในการคุ้มครองสิทธิเด็กด้วยการถอนอำนาจปกครองบุตร ในส่วนของเหตุแห่งการถอนอำนาจปกครองบุตร ยังขาดความชัดเจนและมีลักษณะที่ยังไม่เน้นถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กให้สอดคล้องกับยุคสมัย จึงทำให้ปัจจุบันยังคงมีเด็กผู้เยาว์จำนวนไม่น้อยที่ยังคงอยู่ด้วยตัวคนเดียวเพียงลำพัง ไม่มีผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรหรือผู้ปกครองตามกฎหมายมาดูแล ไม่ว่าจะภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกอันเป็นกรณีที่มีกฎหมายมารับรองอยู่แล้ว แต่ในทางปฏิบัติก็มิได้มีหน่วยงานรัฐสนใจเข้าช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงทุกเหตุการณ์ รวมถึง ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรถูกขังในระหว่างการดำเนินคดีอาญาที่กระทำโดยเฉพาะตัวชั้นพนักงานสอบสวน ไปจนถึงชั้นพิจารณาคดีของศาล เนื่องจากการพิพากษาคดีให้ถึงที่สุดนั้น อาจเป็นในศาลชั้นต้น⁴⁴ หรือศาลอุทธรณ์⁴⁵ หรือศาลฎีกา⁴⁶ จึงไม่สามารถทราบได้ว่าการดำเนินคดีทางอาญาจะสิ้นสุดลงเมื่อใดหรือที่ศาลจะพิพากษาคดีให้เป็นที่สุดตอนไหน จึงทำให้ในระหว่างนี้เด็กผู้เยาว์หลายคนมิได้รับการคุ้มครองสิทธิจากทางครอบครัวหรือหน่วยงานของรัฐผู้มีหน้าที่คุ้มครองเด็ก อีกทั้ง ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็มีได้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าอย่างไรจึงจะเป็นการประพฤติชั่วร้าย เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเน้นแตกต่างจากกฎหมายอาญาที่ให้ตีความได้อย่างกว้าง จึงทำให้ในเรื่องของการคุ้มครองเด็กเกิดความไม่ชัดเจนโดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลและคำพิพากษามากกว่า

⁴⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1294/2540.

⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 853 /2490.

⁴⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8872 / 2553.

ซึ่งขัดกับหลักของกฎหมายไทยที่เป็นลักษณะกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะเห็นได้จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า คำว่า ประพฤติชั่วร้าย มีเพียงคำอธิบายหรือการตีความของนักกฎหมายและตามคำพิพากษาเท่านั้น แต่มิได้มีการบัญญัติกฎหมายออกมาอย่างชัดเจน อันส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นเจตนาธรรมณ์สำคัญของกฎหมายเกิดช่องว่าง ซึ่งการถูกคุ้มครองสิทธิของเด็กควรเป็นการสิทธิที่ถูกรัฐบัญญัติให้ปกป้องคุ้มครอง มากกว่าการที่จะขึ้นอยู่กับเพียงแต่ดุลพินิจหรือการตีความเท่านั้น จึงถือเป็นปัญหาที่กระทบต่อสวัสดิภาพและประโยชน์สูงสุดของเด็กที่รัฐควรให้ความสำคัญมาเป็นอันดับแรก

4.2 ปัญหาอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็ก ในการคุ้มครองสิทธิเด็ก ตามปัญหาข้อ 4.1 ที่ยังมีขอบเขตจำกัด

จากปัญหาของการกำหนดเหตุของการถอนอำนาจปกครองบุตรที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นปัญหาส่วนของการกำหนดลักษณะเหตุของผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรที่จะถูกถอนอำนาจปกครองบุตรได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาในส่วนของผู้ที่เข้ามาร้องขอต่อศาลให้ถอนอำนาจปกครองบุตรนั้น ก็มีประเด็นปัญหาให้วิเคราะห์ถึงอำนาจของผู้มีสิทธิขอถอนอำนาจปกครองบุตรควบคู่ไปด้วยเช่นกัน เนื่องจากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1582 กำหนดให้ญาติของเด็ก หรืออัยการ สามารถขอถอนอำนาจปกครองบุตร หรือกรณีศาลเห็นเองก็สามารถถอนอำนาจปกครองบุตรได้⁴⁷ แต่หากในกรณีของผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิได้รับการอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ไม่ว่าจะในชั้นพนักงานสอบสวนไปจนถึงชั้นการพิจารณาคดีของศาลจนกว่าจะมีพิพากษาถึงที่สุด เช่น คดียาเสพติด⁴⁸ ให้โทษประเภท 1 ที่จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวน สภ.เมืองสุโขทัย ประกอบกับสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ⁴⁹ พบว่า มีอัตราแจ้งและจับกุมสูงที่สุดในบรรดาคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ซึ่งการปล่อยตัวชั่วคราวในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะขอหากระทำความผิดเสพยาเสพติดฯ หรือครอบครองไว้เพื่อเสพฯ หรือครอบครองไว้เพื่อจำหน่ายฯ หรือพยายามจำหน่ายฯ หรือจำหน่ายยาเสพติดนั้น ในชั้นพนักงานสอบสวนไม่มีนโยบายจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาแต่อย่างใด แม้จะมีกฎหมายระบุว่าให้เป็นสิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหากปฏิบัติตาม

⁴⁷ พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1582.

⁴⁸ Thaimetropolicediv9, “แผนปฏิบัติการป้องกัน-ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2563,” สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2564, <http://thaimetropolicediv9.com/wp-content/uploads/2020/03/แผนปฏิบัติการป้องกัน-ปราบปราม-และแก้ไขปัญญ.pdf>.

⁴⁹ สสช. สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “คดีอาญาที่สำคัญ,” สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2564, <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries13.html>.

เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ตาม⁵⁰ ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะส่งให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่า เห็นควรปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดีหรือไม่

ด้วยเหตุการณดังกล่าวมานี้ จึงทำให้เกิดปัญหาช่องว่างในทางปฏิบัติที่ว่า หากลักษณะ ของครอบครัวผู้ต้องหาหรือจำเลย มีเพียงจำเลยเท่านั้น ที่เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรโดยไม่มี ญาติอื่นใดที่จะเข้าช่วยเหลือดูแล ดังนี้ในระหว่างการถูกดำเนินคดีนั้นบุตรผู้เยาว์มีความเสี่ยงที่ จะต้องอยู่อาศัยโดยลำพังปราศจากผู้ปกครองที่ดูแล

จะเห็นได้ว่า กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1582 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 28⁵¹ มาตรา 29⁵² มาตรา 32⁵³ ประกอบกับแบบของเอกสารของกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์⁵⁴ แม้จะกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ต้องมีหน้าที่ ช่วยเหลือเด็ก แต่กฎหมายมิได้บัญญัติในทางปฏิบัติ ให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบได้ทันทีโดยที่มิต้อง มีการร้องขอจากผู้ใด ว่าเด็กอยู่ในภาวะที่ต้องการความช่วยเหลือ ณ ขณะที่ผู้ใช้อำนาจปกครอง บุตรถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิได้รับอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ ตัวแทนของเด็กผู้เยาว์หรือผู้พบเห็นนั้นเข้าร้องขอ เป็นการบัญญัติกฎหมายในเชิงเพียงให้ บุคคลแวดล้อมใกล้ชิดของเด็กผู้เยาว์ มีหน้าที่เข้าร้องขอความช่วยเหลือ ซึ่งหากพิจารณาในกรณี ที่การดำเนินคดีอาญาโดยมิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ใช้อำนาจปกครองที่อาจไปสิ้นสุดที่ ศาลฎีกา และประกอบกับเด็กผู้เยาว์ไม่มีญาติอื่นใด อีกทั้งตามคำพิพากษาที่ 5135/ 2537⁵⁵ ได้ อธิบายเกี่ยวกับญาติทางฝ่ายบิดาที่มีได้จดทะเบียนสมรสกับมารดา ว่าไม่ถือเป็นญาติตาม มาตรา 1582 ที่จะสามารถขอถอนอำนาจปกครองบุตรและตั้งตนเพื่อเป็นผู้ปกครองได้ จาก คำพิพากษานี้ จึงหมายความว่า แม้เด็กผู้เยาว์จะมีญาติเข้ามาเพื่อดูแล แต่ก็มิได้หมายความว่า จะสามารถเข้ามามีอำนาจปกครองได้ตามกฎหมาย อีกทั้งกรณีนี้ที่ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร อยู่ในระหว่างการขังโดยมิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในคดีอาญา มีเพียงการบัญญัติในพระราช บัญญัติคุ้มครองเด็กฯ ให้คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กเท่านั้น กฎหมายมิได้กำหนดการคุ้มครอง สิทธิเด็กโดยให้มีการถอนอำนาจปกครองบุตร ซึ่งเป็นวิธีการที่เด็กจะได้รับการดูแลคุ้มครองและ

⁵⁰ Thaimetropolicediv9, “แผนปฏิบัติการป้องกัน ปรามปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2563,” สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2564, <http://thaimetropolicediv9.com/wp-content/uploads/2020/03/แผนปฏิบัติการป้องกัน-ปรามปราม-และแก้ไขปัญญ.pdf>.

⁵¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก 2546, มาตรา 28.

⁵² พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก 2546, มาตรา 29.

⁵³ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก 2546, มาตรา 32.

⁵⁴ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย, “แบบคำขอรับความช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาทางสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,” สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2564, <http://sukhothai.m-society.go.th/?wpdmpro=แบบคำขอรับความช่วยเหลือ>.

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 5135 / 2537.

ได้รับสิทธิที่ควรมีมากกว่าการถูกคุ้มครองสวัสดิภาพเพียงอย่างเดียว เช่น การได้รับการเลี้ยงดูอุปการะอย่างเหมาะสมตามกฎหมาย การถูกปกป้องคุ้มครองโดยมิให้ตกอยู่ภาวะอันตราย การศึกษาที่ควรได้รับตามกฎหมาย เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นช่องว่างในการปกครองเด็กผู้เยาว์ต่อจากผู้ใช้อำนาจปกครองที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ทำให้สิทธิที่เด็กจะถูกปกป้องและคุ้มครองในสิทธิที่เด็กควรได้รับจากผู้ปกครองคนใหม่ทันทีนั้น ไม่สามารถกระทำได้หากยังไม่มี การแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ถือเป็นการขัดกับหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก

เมื่อพิจารณาถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายดังกล่าวมิได้มีการกำหนดหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในคดีอาญา ให้มีการบันทึกเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของบุตรผู้เยาว์ของผู้ต้องหาแต่อย่างใดเพื่อที่จะเข้าช่วยเหลือบุตรของผู้ต้องหา อันทำให้ การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก จึงยังไม่สามารถเข้าร่วมประสานงานกับหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ คุ้มครองเด็กโดยตรงได้ และในส่วนของนวนคดีอาญาที่ส่งฟ้องต่อศาลนั้น กฎหมายก็มิได้ กำหนดหน้าที่ให้อัยการ ต้องมีการเขียนหรือระบุเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของบุตรของ ผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่อย่างใด เนื่องจากมิได้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาคดีอาญาโดยตรง และกฎหมาย ดังกล่าวมิได้มีการกำหนดหน้าที่ให้ต้องปกป้องสิทธิบุตรผู้เยาว์ของจำเลยแต่อย่างใด เว้นเสียแต่ จำเลยจะร้องขอด้วยตนเอง ด้วยเหตุผลทางกฎหมายต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้ เงื่อนไขเหตุตาม มาตรา 1582 ที่ศาลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะสั่งถอนอำนาจปกครองบุตรของ ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรนั้น ไม่สามารถเห็นได้เองและเข้าถอนอำนาจปกครองบุตรได้ อีกทั้ง การร้องขอถอนอำนาจปกครองบุตรเป็นส่วนคดีแพ่งที่ศาลเกี่ยวกับคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาเท่านั้น⁵⁶ มิใช่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาของบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว จึงถือว่าการคุ้มครองสิทธิเด็กตามกฎหมายปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ เข้ามาช่วยเหลือบุตรผู้เยาว์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้

⁵⁶ Ramkhamhaeng University, “การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว,” สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2564, [http://old-book.ru.ac.th/e-book/I/LW437\(S\)/lw437\(S\)-6.pdf](http://old-book.ru.ac.th/e-book/I/LW437(S)/lw437(S)-6.pdf).

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

5.1.1 ปัญหาการกำหนดเหตุแห่งการถอนอำนาจปกครองบุตรที่ไม่ครอบคลุมกรณีผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรมิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

ในปัญหาของการกำหนดเหตุถอนอำนาจปกครองบุตร ในกรณีที่มีผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรถูกขังในระหว่างถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ผู้เขียนมีประเด็นสรุปจากการวิเคราะห์ที่ได้ว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1582 วรรคแรก มีลักษณะการตรากฎหมายเกี่ยวกับเหตุแห่งการถอนอำนาจปกครองบุตรที่ยังไม่ครอบคลุมถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กมากพอ และไม่สอดคล้องกับยุคสมัยของสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับลักษณะของความเป็นครอบครัว รวมถึง คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย รวมถึงคดีอาชญากรรมที่มีอัตราความรุนแรงหรือจับมากที่สุดและแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในกลุ่มของคดีอาญาที่รัฐเป็นผู้เสียหาย อีกทั้ง การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มิได้มีการกำหนดคำนิยามหรือคำเฉพาะที่ครอบคลุมของคำว่า ประพฤติชั่วร้าย ไว้ให้ทราบ เพียงแต่ยึดถือเฉพาะการตีความของนักกฎหมายและตามดุลพินิจหรือคำพิพากษาเป็นหลักเท่านั้น จึงทำให้เมื่อมีการร้องขอให้ถอนอำนาจปกครองบุตร ทำให้สิ่งที่ถูกพิจารณาอันดับแรก จะกลายเป็นสิทธิของผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร แทนที่จะเป็นความปลอดภัยและประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ จึงทำให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเกี่ยวกับการถอนอำนาจปกครองบุตร ยังไม่ครอบคลุมถึงเด็กผู้เยาว์กลุ่มที่มีผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรถูกขังในคดีอาญาที่เป็นความผิดที่มีได้กระทำต่อบุตรผู้เยาว์โดยมิได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างชั้นพนักงานสอบสวนจนถึงชั้นพิจารณาคดีของศาล

5.1.2 ปัญหาอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ

การที่เด็กผู้เยาว์มิได้รับการคุ้มครองสิทธิตามมาตรา 1582 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากปัญหาที่ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรถูกขังในระหว่างดำเนินคดีอาญา นอกจากจะมาเป็นกรณีเหตุตามกฎหมายที่ไม่ครอบคลุมแล้ว ก็ยังมีปัจจัยมาจากเรื่องขอบเขตอำนาจหน่วยงานรัฐตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ กล่าวคือ กฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ยังมีได้กำหนดหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่รัฐในส่วนคดีอาญาเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองบุตรของผู้ต้องหาหรือจำเลย อีกทั้ง การกำหนดการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กก็ยังไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในกรณี

เช่นนี้ รวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ถือว่าเป็นผู้ที่ชำนาญการและเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาสิทธิเด็กและเยาวชน แต่กลับไม่มีอำนาจในการถอนอำนาจปกครองบุตรแต่อย่างใด ถือเป็นข้อเสียที่ยังเป็นการจำกัดการคุ้มครองสิทธิของเด็กให้แคบอยู่

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ปัญหาการกำหนดเหตุแห่งการถอนอำนาจปกครองบุตรที่ไม่ครอบคลุม กรณีผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรมิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุแห่งการถอนอำนาจปกครองบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1582 เกี่ยวกับกรณีผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรถูกขังระหว่างดำเนินคดีอาญาโดยมิได้รับการอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายในประเด็นดังกล่าวต่อไป

5.2.2 ปัญหาอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ยังมีขอบเขตจำกัด ตามประเด็นปัญหา ข้อ 5.1

ควรเพิ่มมาตรการให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบถามผู้ต้องหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบุตรผู้เยาว์ว่ามีสภาพความเป็นอยู่เช่นไร เพื่อพนักงานสอบสวน อัยการและศาลที่อำนาจในการพิจารณาคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ทราบเบื้องต้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็กผู้เยาว์ได้ทันที และประสานงานกับหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการที่จะดำเนินการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่เด็กผู้เยาว์ อีกทั้งควรเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ ให้มีอำนาจในการขอถอนอำนาจปกครองบุตรได้ตามมาตรา 1582 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อเด็กผู้เยาว์ดังกล่าวจะถูกปกป้องคุ้มครองจากหน่วยงานรัฐและได้ผู้ปกครองคนใหม่ไม่ว่าจะเป็นคนของรัฐหรือจากเอกชนตามสิทธิที่ควรได้รับการปกป้องดูแล อีกทั้ง เป็นการเพื่อรองรับให้สอดคล้องกับมาตรการใหม่ที่เป็นเหตุขอถอนอำนาจปกครองบุตรกรณีผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรถูกขังในระหว่างการพิจารณาคดีโดยมิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว อันเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กให้เป็นไปตามหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก

References

- Child Welfare Information Gateway. “Grounds for Involuntary Termination of Parental Rights.” Accessed May 5, 2021. <https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/groundtermin.pdf>.
- Cohen, Alan Cohen. “When Parents Go to Jail, Children are the Hidden Victims.” Last modified April 25, 2021. Accessed May 20, 2021. <https://www.dallasnews.com/opinion/commentary/2021/04/25/when-parents-go-to-jail-children-are-the-hidden-victims/>.
- Find Law. “Prince v. Com. of Mass, No.98 (United States Supreme Court 1994).” Accessed February 8, 2021. <https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/321/158.html>.
- Foley, Ridgway K. Foley Jr. “Police Power: Sovereignty’s Sledgehammer.” Accessed February 9, 2021. <http://janda.org/b20/Lectures/Week%203/PolicePower.htm>.
- Jirawhut Chamchaiyaporn. “Child Protection with the Best Interests of the Child Principle under Article 3(1) of the Convention on the Rights of the Child, 1989.” Master’s thesis, Faculty of Law Thammasart University, 2008. [In Thai]
- Korrasut Khopuangklang. “Lectures Law100 Fundamentals of Law and Legal Systems No.7.” Accessed August 30, 2021. https://www.law.tu.ac.th/blog/wp-content/uploads/2019/11/LA100_W7_Handout-Compatibility-Mode.pdf. [In Thai]
- Legarre, Santiago Legarre. “The Historical Background of the Police Power.” *The University of Pennsylvania Journal of Constitutional Law* 9, no.3 (2007): 748-749.
- Matichon. “Poor Three Children, Their Parents have been in Prison, Taking Care of Each other Alone for 2 years.” Accessed January 20, 2021. https://www.matichon.co.th/matichon-tv/news_566163. [In Thai]

- MGR Online. “Very Sad! Three Srisaket Girls Who their Mom is in Jail, they Spent Life by Themselves without Guardian. Also Asked other People for Foods.” Accessed January 19, 2021. <https://mgronline.com/local/detail/9580000073372>. [In Thai]
- Nigel V., Lowe, and Gillian Douglas. *Bromley’s Family Law*. 9th ed. London: Butterworths, 1998.
- NSO National Statistical Office. “The Important Criminal Cases.” Accessed June 16, 2021. <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries13.html>. [In Thai]
- Office of Provincial Juvenile and Family Litigation Kalasin. “Missions and Duties.” Accessed August 30, 2021. <http://www.kalas-ju.ago.go.th/index.php/parakid>. [In Thai]
- Office of the Council of State. “Civil and Commercial Code.” Accessed June 30, 2021. <http://web.krisdika.go.th/lawHeadContent.jsp?fromPage=lawHeadContent&formatFile=htm&hID=0>. [In Thai]
- Pairuch Borvornsompong. “Child Victim Protection in Criminal Justice System and The Best Interest of the Child.” PhD diss., Faculty of Social Sciences, 2005. [In Thai]
- Parinya Thitimontree. “The Role of Juvenile and Family Court in Child Abuse Case.” Master’s thesis, Graduate School Chulalongkorn University, 1995. [In Thai]
- Phokpong Srisanit. “The Rights of the Thai People Under the Constitution: Innocent Until Proven Guilty.” Accessed January 5, 2021. <https://www.the101.world/presumption-of-innocence/>. [In Thai]
- Prasopsuk Boondet. *Explanation of the Civil and Commercial Code, Book 5 on Family*. 4th ed. Bangkok: Ruengdhamma Publisher, 1988.
- Prasopsuk Boondet. *Explanation of the Civil and Commercial Code, Book 5 on Family*. 22th ed. Bangkok: Office of Legal Education Training of the Thai Bar Association, 2016. [In Thai]

- Ramkhamhaeng University. "The Trial of Family Cases." Accessed April 13, 2021. [http://old-book.ru.ac.th/e-book/LW437\(S\)/lw437\(S\)-6.pdf](http://old-book.ru.ac.th/e-book/LW437(S)/lw437(S)-6.pdf). [In Thai]
- Rendleman, Doug Rendleman. "Parens Patriae: From Chancery to the Juvenile Court." Washington and Lee University School of Law Scholarly Commons, Accessed February 8, 2021. <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlufac/390/>.
- Rutsada Akabu. *The Civil and Commercial Code on Family, Parents and Children*. 4th ed. Bangkok: Winyuchon, 2005. [In Thai]
- S.M., Cretney. *Principle of Family Law*. 4th ed. London: Sweet & Maxwell, 1984.
- Sahathai Chancharoen. "Withdrawal of Parental Power Focus on the Adjudged Incapacitated Parent." Master's thesis, Faculty of Law Thammasart University, 2010. [In Thai]
- Seni Pramroj. *Civil and Commercial Code with Family and Succession*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House Office, 1965. [In Thai]
- Sirirath Adsakul. "Situation of Thai Families: A Case Study of Single Parent Families in the Area of Bangkok Metropolis." *Journal of Politics, Administration and Law* 5, no. 1 (2013): 20-22. [In Thai]
- Sukhothai Provincial Social Development and Human Security Office. "Documents for Requesting Assistance for People with Social Problems Ministry of Social Development and Human Security." Accessed June 17, 2021. <http://sukhothai.m-society.go.th/?wpdmpro=แบบคำขอรับความช่วยเหลือ>. [In Thai]
- Thaimetropolicediv9. "The Plan in Act to Prevent, Suppress and Solve Drug Problems The National Police Agency, B.E. 2020." Accessed August 30, 2021. <http://thaimetropolicediv9.com/wp-content/uploads/2020/03/แผนปฏิบัติการป้องกัน-ปราบปราม-และแก้ไขปัญา.pdf>. [In Thai]
- Thammanoon Laosakulporn. "The Role of Social Work in Protection of Child Abuse." Master's thesis, Faculty of Social Administration Thammasat University, 1999. [In Thai]

- Viroj Thosakulsak. "Performance of Chiang Mai Child Protection Rights Committee." Master's thesis, Political Economy Arts program Chiang ai University, 2008. [In Thai]
- Wathanotai Teerawan, Chontit Chuenurah, and Napaporn Havanon. "Review Article: Children as Invisible Victims of Criminal Justice." *Journal of Mekong Societies* 12, no. 2 (August 26, 2016): 137-161. Accessed February 7, 2021. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/65480>.
- Witt, Ruth Slayco. "Due Process Methodology in Parental Termination Proceedings - Santosky v. Kramer." *DePaul Law Review* 32, no.1 (1982): 161-162.
- Worraphan Chungphisit. "Parental Power Divorce." Master's thesis, Faculty of Law, Chulalongkorn University, 2010. [In Thai]